

POSTANOWIENIE

Dnia 6 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania M. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku
z udziałem P. Z.
o ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku podlegania ubezpieczeniom
społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 sierpnia 2025 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 19 września 2024 r., sygn. akt III AUa 1739/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku na rzecz M. G. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym wraz z odsetkami z art. 98 § 1¹ Kodeksu postępowania cywilnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 19 września 2024 r. oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 6 lipca 2022 r., zmieniającego decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku z dnia 19 października 2021 r. w ten sposób, że stwierdził, iż M. G. podlegała

obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu z tytułu zatrudnienia jako pracownik u płatnika składek P. Z., od dnia 9 marca 2021 r.

Od wyroku Sądu drugiej instancji organ rentowy wywiódł skargę kasacyjną. Zaskarżając orzeczenie Sądu Apelacyjnego w całości, w podstawach skargi podniósł zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie: art. 22 § 1 k.p. oraz art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. oraz art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że ubezpieczona świadczyła pracę na rzecz płatnika składek od dnia 9 marca 2021 r. na podstawie umowy o pracę, pomimo tego, że do zawarcia umowy o pracę doszło w trakcie trwania epidemii COVID - 19, przez co kontakt z pacjentami w branży fizjoterapeutycznej był silnie ograniczony, jak też ubezpieczona miesiąc po zawarciu umowy o pracę stała się długotrwale niezdolna do pracy i na jej miejsce nie został zatrudniony inny pracownik, jak również ubezpieczona nie wykonywała pracy w reżimie pracowniczym.

Wobec przedstawionego zarzutu skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania od decyzji, a także wniósł o zasądzenie na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów procesu.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania organ rentowy powołał się na jej oczywistą zasadność. Według skarżącego, w świetle przedstawionego stanu faktycznego i prawnego sprawy - uwzględniając zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego - zachodzi potrzeba przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zważywszy na jawną sprzeczność zaskarżonego rozstrzygnięcia z obowiązującym porządkiem prawnym, a także mając na względzie wymierne skutki ekonomiczne zaskarżonego orzeczenia. W związku z powyższym, zdaniem organu rentowego, skarga kasacyjna jest uzasadniona i zasługuje na uwzględnienie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, konstrukcyjne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Rozpatrując zasadność powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki w postaci jej oczywistej

zasadności, należy wskazać, że w razie powołania tej przesłanki przedsądu, powinno się w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; 27 listopada 2024 r., I USK 502/23, LEX nr 3790618; 3 grudnia 2024 r., III USK 30/24, Legalis nr 3168642; 1 kwietnia 2025 r., III USK 285/24, Legalis nr 3208066; 15 kwietnia 2025 r., III USK 234/24, Legalis nr 3239708). Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, rozumianego jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (postanowienia Sądu Najwyższego z: 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002, nr 20, poz. 494; 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 437; 30 stycznia 2025 r., III USK 106/24, Legalis nr 3202217; 15 kwietnia 2025 r., III USK 317/24, Legalis nr 3217099; 28 maja 2025 r., I CSK 1017/25, Legalis nr 3221414) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (postanowienia Sądu Najwyższego z: 27 listopada 2024 r., I CSK 3690/23, Legalis nr 3170511; 18 lutego 2025 r., I PSK 72/24, Legalis nr 3200902; 12 maja 2025 r., I PSK 16/24, Legalis nr 3239546).

Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązywało go do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, to jest podlegającą uwzględnieniu (postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777; 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695; 7 lutego 2024 r., II USK 490/22, LEX nr 3668542). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta

oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (postanowienia Sądu Najwyższego z: 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638; 18 września 2024 r., II USK 116/24, LEX nr 3774113; 13 lutego 2025 r., III PSK 59/24, Legalis nr 3181083). Konieczne jest zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07, LEX nr 442743; 18 stycznia 2024 r., I CSK 1100/23, LEX nr 3656956; 7 lutego 2024 r., II USK 490/22, LEX nr 3668542; 19 listopada 2024 r., I PSK 142/23, Legalis nr 3170656; 26 czerwca 2025 r., I CSK 1313/25, Legalis nr 3239413).

Strona skarżąca nie spełniła opisanych oczekiwań co do wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej. Przede wszystkim nie wskazała, jaki przepis został w sposób oczywisty naruszony przez Sąd drugiej instancji, a jak wywiedziono wyżej, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego, oczywistego naruszenia przepisu prawa - jasnego i jednoznacznego, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości. Stawiając zaś tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jej autor podniósł, że skarga kasacyjna zasługuje na przyjęcie do rozpoznania, zważywszy na „jawną sprzeczność zaskarżonego rozstrzygnięcia z obowiązującym porządkiem prawnym, a także mając na względzie wymierne skutki ekonomiczne zaskarżonego orzeczenia”, nie określił zatem, który przepis, w jego opinii, Sąd drugiej instancji naruszył w sposób rażący, odesłał bowiem w jego poszukiwaniach do innych elementów konstrukcyjnych skargi kasacyjnej. Skarżący nie przedstawił również głębszego uzasadnienia i analizy prowadzącej do wyводу prawnego uzasadniającego tezę o kwalifikowanym naruszeniu przez Sąd Okręgowy przepisów prawa. Za taką analizę nie można uznać powołania się przez skarżącego na wspólne uzasadnienie sporządzone dla podstaw kasacyjnych, wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz wniosku kasacyjnego. Argumentów za istnieniem powołanych okoliczności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, to jest w podstawach kasacyjnych i ich

uzasadnieniu, nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania kryteriów przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Konstrukcyjne wymaganie skargi kasacyjnej przedstawienia uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest spełnione jedynie wtedy, gdy skarżący w wyodrębnionym - odrębnym od uzasadnienia podstaw kasacyjnych - wywodzie prawnym wykaże, że w sprawie występuje jedna z przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienia Sądu Najwyższego z: 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527; 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640; 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; 24 sierpnia 2023 r., II USK 87/23, LEX nr 3598961; 15 kwietnia 2025 r., III PSK 92/24, Legalis nr 3229513). W szczególności rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczenie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści przepisów prawnych postulowanych zagadnień prawnych (postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; 14 września 2022 r., II USK 693/21, LEX nr 3486947; 18 lutego 2025 r., I PSK 72/24, Legalis nr 3200902).

Oczywistą zasadność skarżący upatruje w naruszeniu przepisów prawa materialnego, które doprowadziły Sąd drugiej instancji do błędnego uznania, że ubezpieczona nie mogła zostać objęta obowiązkiem ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia u płatnika składek na podstawie umowy o pracę, gdyż nie świadczyła pracy na rzecz płatnika składek na podstawie umowy o pracę od dnia

9 marca 2021 r. Ocena, czy zgłoszone zarzuty są zasadne, wiąże się z przedmiotem sporu oraz dokonanymi przez Sądy meriti ustaleniami faktycznymi, którymi w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest związany. Należy mieć zatem na uwadze, że przedmiotem sporu w niniejszym postępowaniu było ustalenie, czy M. G. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu z tytułu zatrudnienia, jako pracownik u płatnika składek P. Z., od dnia 9 marca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w oparciu o poczynione sprawie ustalenia faktyczne uznał, że zatrudnienie wnioskodawczyni odbywało się w reżimie pracowniczym, o którym mowa w art. 22 § 1 k.p. Czas i miejsce wykonywania pracy oraz rodzaj wykonywanych obowiązków był określony przez płatnika składek (w gabinecie u płatnika składek, w stałych godzinach - 9.00-17.00 lub 10.00-18.00). Ubezpieczona była podporządkowana w ramach swojego zatrudnienia - bezpośrednim przełożonym ubezpieczonej była P. Z., która regularnie nadzorowała jej pracę. Pracodawca decydował także, który klient trafi do ubezpieczonej. Wykonywane zadania odpowiadały wykształceniu i doświadczeniu, nie były fikcyjne, a ich rodzaj i ilość znajdowały uzasadnienie w faktycznie prowadzonej przez pracodawcę działalności. Ubezpieczona świadczyła usługi fizjoterapeutyczne na rzecz swoich pacjentów i dodatkowo konsultowała pacjentów innych pracowników. Za wykonywaną pracę ubezpieczona otrzymywała wynagrodzenie. Mając na uwadze poczynione ustalenia, Sąd Apelacyjny uznał, że ubezpieczona faktycznie wykonywała pracę fizjoterapeutki na rzecz płatnika składek od dnia 9 marca 2021 r. na podstawie stosunku pracy, stanowiącej tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym w spornym okresie.

Warto zatem podkreślić, że dla objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania pracy zasadnicze znaczenie ma nie to, czy umowa o pracę została zawarta, lecz to, czy strony umowy pozostawały w stosunku pracy (art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 8 ust. 1 ustawy systemowej). O tym, czy strony istotnie w takim stosunku pozostawały i stosunek ten stanowi tytuł ubezpieczeń społecznych, nie decyduje natomiast samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla

stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Treść oświadczeń woli złożonych przez strony przy zawieraniu umowy o pracę nie ma więc rozstrzygającego znaczenia dla kwalifikacji danego stosunku prawnego jako stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z 16 października 2018 r., I UK 115/18, OSNP 2019, nr 5, poz. 61; postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 października 2024 r., III USK 347/23, Legalis nr 3143831; 19 listopada 2024 r., I USK 404/23, Legalis nr 3170699; 9 kwietnia 2025 r., I USK 422/23, Legalis nr 3237489).

Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie podkreślał, że do cech charakterystycznych stosunku pracy zalicza się: dobrowolność wykonywania pracy przez pracownika, osobisty charakter świadczenia tej pracy, ciągłość pracy, podporządkowanie pracownika pracodawcy, odpłatność pracy oraz ponoszenie przez pracodawcę wszelkiego ryzyka (osobowego, organizacyjnego i ekonomicznego) związanego z realizacją zobowiązania. Największe znaczenie na gruncie typologicznego odróżniania umowy o pracę przypisuje się cechom osobistego świadczenia pracy, podporządkowania pracownika oraz ryzyka pracodawcy (wyrok Sądu Najwyższego z 16 maja 2019 r., II PK 27/18, LEX nr 2665282; postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 stycznia 2024 r., II USK 308/22, Legalis nr 3054409; 15 maja 2024 r., III USK 296/23, Legalis nr 3078835; 17 października 2024 r., III USK 347/23, Legalis nr 3143831). W doktrynie wskazuje się, że mając na względzie dyrektywy interpretacyjne z art. 65 k.c., analizy tej należy dokonać, kierując się intencjami stron co do typu zawartej umowy z perspektywy nazwy nadanej umowie przez nie, ale i z uwzględnieniem całej jej treści (M. Krajewski, K. Kruczałak, E. Rott-Pietrzyk, P. Zapadka (w:) M. Stec (red.), Prawo umów handlowych. System Prawa Handlowego. Tom 5, Warszawa 2017, s. 548; M. Świerczyński (w:) M. Załucki (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2024, art. 65 k.c.). Podstawowym celem wykładni jest ustalenie treści czynności prawnej, w której skład wchodzi interpretowane oświadczenie woli, a co za tym idzie praw i obowiązków (treści stosunku prawnego) powstającego (modyfikowanego) w wyniku dokonania tej czynności prawnej (P. Sobolewski (w:) W. Borysiak (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2024, art. 65 k.c.).

Podsumowując, Sąd drugiej instancji w pełni respektował przedstawioną wyżej wykładnię, czyniąc z niej podstawę do przeprowadzenia oceny prawnej

ustalonego w sprawie stanu faktycznego, który ma w postępowaniu kasacyjnym wiążący charakter (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), a z tego wynika, że ubezpieczona świadczyła pracę, jako pracownik na podstawie zawartej pomiędzy stronami umowy o pracę, doszło do wykreowania stosunku pracy o cechach wskazanych w art. 22 § 1 k.p. skutkującego powstaniem pracowniczego tytułu ubezpieczeń społecznych (art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Polemika z oceną dowodów, dokonaną zarówno przez Sąd pierwszej, jak i drugiej instancji, prowadząca do zakwestionowania ustalonego stanu faktycznego sprawy, nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nie można zatem uznać, że przesłanka w postaci oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej, oceniana w zakresie twierdzeń skarżącego organu odnoszących się do faktów poczynionych przez Sąd drugiej instancji, a nie wyobrażenia o stanie faktycznym, została przez stronę skarżącą wykazana.

Kierując się powyższymi względami, wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto w oparciu o art. 98 § 1, 1¹ i 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

(J.K.)

[a.ł]